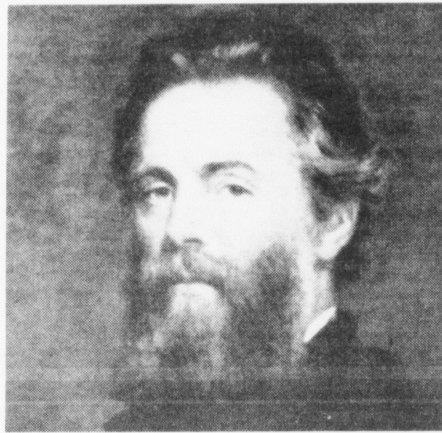

Walt Whitman
1819–19

Herman Melville
1819–91

Jack London
1876–1916

Neistar vestanífrá

eina lotu. Ikki Stefan Zweig ella Thomas Mann. Heldur Hemingway ella Graham Greene ella tær íslensku sögurnar. Ella tær samankroystu skaldsögurnar hjá J.G. Ballard. Viðhvørt eru setningarnir í sær sjálvum fyndarorð, aforismur. »Spógvin, lógvin, mýrisnípan. Mozart, Valdi, Corelli.« »Er Havnin rokok, er Klaksvíkin barok. Sólkongarnir eru nógvir.« »Hár hennara, taralitir.«

Spildurnýggj uppseting

Men eisini í fyrireiking, umbúna og skapi er henda bókin so spildurnýggj, mestsum eitt nýtt amboð, tú knappliga fært upp í hondina, hent, tí tað kann brúkast til alt í senn. Tað sýnist, sum yrkjarin hevur havt eina varsjón, sum at hann burtur úr tankum, hugleiðingum, minnum, staðarnovnum (tey eru í sær sjálvum poesiur, nettupl), áttartalvum, vignettum og fotomyndum og haraftrat øllum teimum yrkingum og sjómansvisum, skaldið hevur onað sær, hevur vilja skapað eina heild, ið kann tykjast summum sundurtægað, men sum er ein heild. Tað, eitt menniskja, við

sansunum áambi, hevur sokið í seg av umheiminum. Orðini eru ikki prentað, har tey standa, nettup, har tey eiga at standa, hugtaka, tí tey eru sett í ein ávísan karm, yrkjarin hevur ikki leitað eftir teimum í bókum og sovnum, tey eru partur av honum, tey eru hann. Og so hetjurnar. Byron hin halti, Úlvur, ein Nietzsche á skipsdekki, uttan neyrosur og konufólkaotta, ikki tann sjúki filsoffurin, ið slitnaði í gjónni millum tanka og gerð, og Akab, hoyr, nú gongur hann aftur, hoyr dukkið av træbeininum, ófriðurin, tann óútgrundiligi hevndarhugurin, »hjártars oro«. Frændur, gamlir vinmenn, flovandi at hitta teir. Tann einasti, eg sakni, er Arthur Gordon Pym — »og nú ruku vit við fúkandi ferð inn í fossins fœvning, har ein gjógv læt seg upp, tí reiðar at taka ímóti okkum. Men fyrri okkum reis eitt menniskja, sveipt í slør, veldugari á vokstri enn nakað mannabarn. Og dæmið á hesum skapningi var hvitari enn tann hvítasti kavi...« Men A.G. Pym gongur ikki úti á gøtuni hvønn dag, og kanska hevur tú ikki hitt hann (Tvær danskar útgávar finnast, onnur við tekningum eftir Arild

Rosenkrantz, Kristiania 1907 - 08, hin við tekningum eftir Povl Christensen, Keymannahavn 1958).

At brúka »vignettir, smáar skreytmyndir, fyrri at friðka um eina bók, er sjálvandi vanligt nú á dagum. Men tekningarnar í hesi bókini rigga so væl, har tær standa (hvussu góðar tær eru, veit eg ikki, men »øll kunnu vit jú gera nakrar strikur«, at ein alt fyrri eitt hugsar um enska yrkjaran William Blake, sum við »Songs of Innocence and Experience« (sangir um sakloysi og synd) sveiði mynd og yrking saman í eina heild. Og henda flakkanin aftureftir og frameftir í tíð fær ein at hugsa um td. enska rithovundin Aldous Huxley, sum við bókini »Eyeless in Gaza« (á danskum: Vi blindede trælle) breyt lógina um kronologiska raðfylgju í bókum. Men munurin er sjálvandi — burtursæð frá at Magnús dugir at skriva, tað lærði Huxley ongantíð, hóast hann spenti seg út - at tilfarið hjá Magnúsi er dokumentarískt. Bókin er um lívið umboð á einum skipi (Hann loypir tað ringa um, men meira um tað seinni). Um menn, sum líva og hava lívað. Um Havnina. Um

Klaksvík. Um andan í einum býi í eini ávísari tíð. Um dámin í eini familju. Um ætt og ættar bregði. Soleiðis hevur Magnus Dam Jacobsen, uttan at vita av tí, gjørt nakað tað sama sum danski yrkjarin Dan Turéll gjordi, tá hann í fjór gav bókina »Vangede Billeder«, eisini dokumentarískt tilfar, um lívið í Vangede, stjúkarninum hjá Gentofte, tá D.T. var halvaksinn. Nýtt, og kortini ikki heilt nýtt, tí vit hava jú á foroyiskum »Hestsøgu«, »Sandavágs Søgu« og allar hinar bygðasögurnar. Bara hava MDJ og Turéll gjørt sítt arbeiði stuttligari og meira fantasifult. Hetta er leikur, sum í grundini er ramasta álvara. Hitt var álvara, sum í roynd og veru er vælmeintur, summastaðni kanska eitt sindur keðiligur leikur.

Tokki og fatan

»Í Grønlandi við Konhshavn« er neyván ein sonn lýsing av lívinum umboð á einum foroyiskum skipi (henni bíða vit eftir), heldur dreymurin um sjólvíð, romantikkurin, tað friskliga. Nakað fáa vit kortini at vita. Um hugnan umboð. Og vit fáa myndir av hinum monnum. Og nú blívur Magnus - sum annars skrivar beint frameftir, sigur sum er, er harður (men ongantíð beiskur) varisligur, blíður, eymur, honum dámar menninar, og lesaranum dámar teir (teir, sum kenna seg aftur í bókini, fara at gleðast). Sjálvandi er lívið hart, mótgongd, baks, og man motir eisini óndskapi. Men ymiskt er, sum tú tekur óndskapin, alt eftir um tú ert ungur, stendur fyrri skotum og lútar, ella tú ert eldri, dugir at lofta óndskapinum, berja hann niður og síðani skilja hann:

»Óreint skemt, hetta at skapa eyknevni, syndabukkar og bygðafyl, krypla sjálvan seg og onnur andaliga, hetta er beinleiðis skaðiligt. Fyri meg er hesin óndskapur umboðaður í einum persóni. So grovur var hann í óreinheit síni, at tað var óvanligt. Hvussu var og ikki, eg kom at hata henda persónin djúpt og innarliga. Men, sum fráleidd, broyttist hatrið til forvitni. Eg fór at hugsa og kanna,

»hvá« hetta menniskja var so óreint. Onkur tosaði um ættarbregði, faðirinn var eisini óreinnur. Meira forvatin gjordist eg. Hvát var tað at vera óreinnur? ... Men eg hugsaði, at kundi eg skilja Hitler, kundi eg eisini skilja hann. Hesin maðurin var vaksn upp undir vónaligum umstøðum. Óreinskapur hansara var eitt slag av styrki, hann sum óvái var farin at byggja sum eina verju um sítt viðhvæma, einsamalla lív. Soleiðis er, tá saman um kemur, einki ilt í menniskjanum. ... Soleiðis skapti eg gjeognum henda mann eitt psycho-drama. Tað vil siga, at so djúpt gekk eg inn í henda persónin, at eg »varð« hann. Kom aftur um verjuna, hann ikki sá ...«

Ein minnst »Møte ved Milepælen« hjá Sigurd Hoel. Og orðini hjá Hjalmar Söderberg, sum goyma ein part av tí sama sannleikanum: »Når jeg går på gaden og ser en pukkelygget, så foler jeg mig av sympati en smule pukkelygget.«

Tað ber kanska til at siga, at henda bókin er skrivað í fláum. Ovasta flógvin er dagbókin, um lívið umboð, hvat teir fiska, hvat teir práta um, tær hugnaligu loturnar. Eitt sindur um tær minni hugnaligu loturnar, td. um hvussu teir skóru svull fyrr í tíðini, men tá altíð sagt í fáum orðum, og endá elegant og skemtiliga. Onnur flógvin er eitt bílæt av tí foroyiska samfelagnum, lýst við hugleiðingum, solum og anekdotum. Ikki uttan atfinningar, men samstundis eymt. Vit fáa td. eina, so tykist, beinrakna, men samstundis blíða mynd av broðrasamkomuni og hennara slóðarum. Tann triðja flógvin er tann lívssjón, sum rithovundurin hevur lívað og lísið sær til. Tá ið Magnus greiðir frá henni, brúkar hann eitt kristið orðatíllfar, men hansara hugsna er ikki tann, vit kenna, hvorki innan katolisismuna ella protestantismuna, meira í pakt við nokur forfjónað orð forfylgd streymrák innan kristindómin, eitt nú Mester Eckart (1260–1327), sum talaði um »ljósið í tær sjálvum« og kvekararnar, sum ikki vildu sláa síni børn, tí, sum teir sögdu, Guð er ikki uttan fyrri teg, men í tær. Og tá ið

Ein Harrans stríðsmaður á herferð. Victor Danielsen í Kollfjarðadali. Her stendur hann framman fyrri opna køksgluggan og ber fram sín vitnisburð. Til vaks sita Dánjal, elsti sonur Victor, og Tom, tað er bara ein Tom